

Marije Sietsma

woorden **Marianne Clason**
beelden **Charlotte Visser**

Was het er meteen? De liefde voor boeken? Marije Sietsma van uitgeverij Loopvis denkt er even over na. Misschien gebeurde het in die kleine boekhandel aan de markt in Lochem, waar ze als meisje haar eerste, echte boek kocht. 'Een prachtige uitgave van Winnie de Poeh.' Of al veel eerder, toen ze wekelijks grote stapels bibliotheekboeken las. Marije weet in ieder geval één ding zeker: 'Ik leerde al heel jong dat boeken troost bieden. Bij mijn ouders sliepen we met alle kinderen op de slaapzolder. Er waren weinig afspraken, maar in bed blijven was er één. Tenzij je niet kon slapen en een boek wilde pakken. Dat mocht wel. Een boek pakken was een uitzonderingsregel.'

Marije maakt tegenwoordig zelf boeken. Dat doet ze in Arnhem, in het Modekwartier in de wijk Klarendal. Haar uitgeverij Loopvis en tevens de Loopviswinkel zijn een walhalla voor de papierliefhebber en lettervreter. Overal hangen kleurrijke posters en staan dozen vol met boeken. Het is een creatieve basis waarvan ik me kan voorstellen dat hier de ideeën maar blijven opborrelen. Marije lacht.

'Nooit zonder ideeën, zo kun je me wel beschrijven. Zeker, deze plek is inspirerend, ook omdat ik in het Modekwartier omringd word door andere creatieve ondernemers. Maar inspiratie vind ik overal. In een gedichtenbundel, in muziek, in kunst, in theater, in proza of in de natuur.'

Marije groeit op in de Achterhoek. Haar ouders scheiden als ze nog jong is. Ze woont bij haar moeder en gaat in de weekenden naar haar vader. 'Mijn ouders kregen andere partners en er kwamen ook andere kinderen. Ik ben de oudste en heb twee broertjes en twee zusjes. Het was een dynamische tijd. Mijn vader kreeg bijvoorbeeld een relatie met de moeder van mijn beste vriendin. Zij werd toen opeens mijn stiefzus. Ik leefde in twee compleet verschillende werelden. Een ietwat strenge bij mijn moeder, bij mijn vader was een *laissez-faire* houding leidend.'

Op haar zeventiende besluit Marije dat het tijd is om op zichzelf te gaan wonen in Zutphen. 'Ik ben zogezegd fanatiek uit huis gestapt. Ik kon niet aarden in een van de twee

gezinnen. Ik vond een kamer via een advertentie in de krant en ging daar wonen met mijn stiefzus die daarvoor al mijn vriendin was, opdat we de huur konden delen. Ik zocht werk om de huur te kunnen betalen en ging ondertussen ook naar havo 4.

Ze vertelt het pragmatisch maar het lijkt mij een heftige tijd. Marije antwoordt: 'Nee, zo heb ik dat niet ervaren. Ik had een eigen plek, ik had werk en ik probeerde de havo af te maken. Ik leerde veel. Zo kon ik niet echt goed koken, maar gaandeweg werd ik daar steeds beter in. Met een weekbudget van zo'n tien gulden, creëerde ik allerlei variaties met elleboogjesmacaroni. Steeds vaker kon ik er meer ingrediënten aan toevoegen, zodat het al heel snel interessante gerechten werden. Achteraf begrijp ik dat het mij een soort stoerheid gaf op de middelbare school, waar ik de enige was die op zichzelf woonde. Bijzonder wel, want ik lag niet altijd lekker in een groep. Ik ging mijn eigen weg, maakte me niet druk om wat een ander van me vond.'

Ze is even stil. 'Misschien is dat de reden dat ik me in dat huis wel op mijn plek voelde. De andere bewoners waren ook mensen die buiten een groep vielen. Oud-delinquenten, mensen die met mentale problemen kampten, jongeren die uit jeugd detentie kwamen.'

Marije haalt haar havo-diploma en gaat naar de Hogeschool voor Journalistiek. 'In eerste instantie leek me dat doodeng. Ja, ik houd van schrijven, maar een studie waarbij ik voortdurend mensen moest lastigvallen om een verhaal op te halen? Dat leek me vreselijk. Ik vind telefonisch een pizza bestellen al naar. Waarom? Omdat ik aan die persoon moet vragen eten voor mij te maken en te brengen, alleen maar omdat ik te lui ben om te koken. Zoiets.'

Haar vrees blijkt ongegrond. Marije is prima op haar plek op de hogeschool en ze kan ongeremd bellen als het met

werk te maken heeft. Haar diploma ontvangt ze hoogzwanger om even later moeder te worden van een tweeling. 'Die zwangerschap was min of meer gepland. Ik had op dat moment een vaste baan en wist dat ik uiteindelijk wilde freelancen. Als we ooit kinderen wilden, was dit dus het juiste moment. Vrijwel direct na de bevalling werkte ik fulltime thuis – inmiddels als zelfstandige – en werden de jongens door hun vader verzorgd. Maar helaas lukte het ons niet om de balans te vinden. Ik ben weggegaan. De kinderen bleven bij hun vader.'

'Ik heb veel over me heen gekregen dat ik, de moeder, vertrok. Toch was weggaan de beste oplossing, daar sta ik nog steeds achter. Ik kon blijven werken, betaalde alimentatie en we kozen in eerste instantie voor co-ouderschap. Maar daar werden de kinderen niet gelukkig van en wij ook niet. Ik woonde in een nieuwbouwwijk aan de rand van Arnhem en voelde me daar totaal niet op mijn plek. Toen ik een grote klus in Groningen kreeg, ben ik vertrokken. Om het weekend en in de vakanties haalde ik de jongens met de trein op. Die heen- en terugreizen waren altijd zó fijn. We deden spelletjes, praatten met elkaar. Tijdens een autorit had ik dat nooit zo intens kunnen doen.'

Inmiddels woont Marije weer in Arnhem. De jongens – achttien jaar oud – wonen op loopafstand van de winkel en komen regelmatig langs. Ik ben nieuwsgierig naar haar tomeloze stroom aan ideeën, maar eerst wil ik weten hoe de uitgeverij is ontstaan. 'Uitgeverij Loopvis is in 2008 opgericht, toen ik samen met mede-journalist Karin Sitalsing een boek wilde maken en we bij een reguliere uitgeverij te veel concessies moesten doen. Loopvis kwam in eerste instantie van de grond om op die manier het boek zelf op de markt te brengen. Het ging om een kookboek over kruidnoten. Wat kun je allemaal met kruidnoten maken? We wonnen uiteindelijk de Gourmand Award 2011, de prijs van het mooist geïllustreerde kookboek ter wereld. We waren uitzinnig blij.'

Hierna volgden nog andere uitgaves die prijswinnaars werden. 'Ik maak boeken die niet te *nurren* zijn, zeg ik altijd. Een NUR-code zegt iets over de inhoud van het boek. Een boekhandel groepeerde de boeken met deze code. De kookboeken bij de kookboeken, thrillers bij thrillers, enzovoort. Onze boeken zijn niet in een hokje te plaatsen. Het is kookboek en kunstboek ineen. Of een literair verhaal met een recept erbij.'

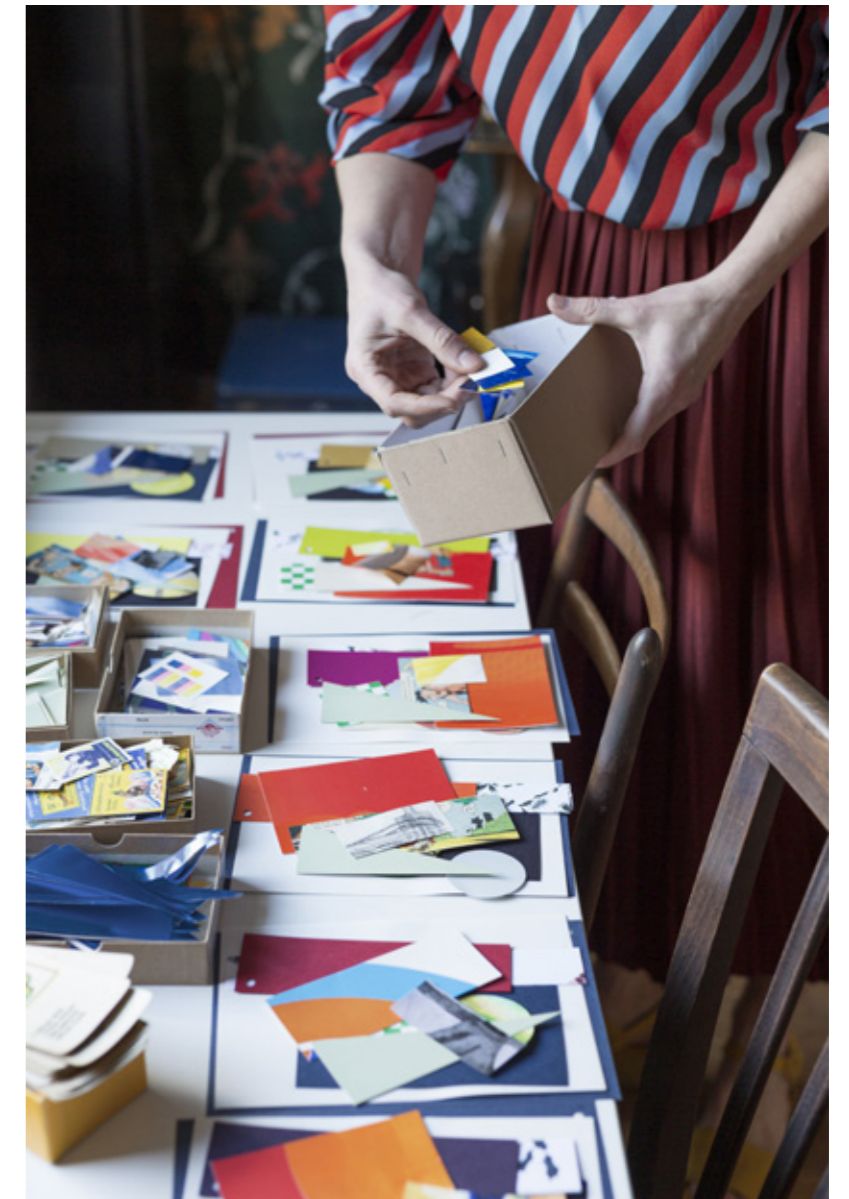
Haar verhaal klinkt als een droom die is uitgekomen, maar Marije schudt haar hoofd. 'Dat lijkt zo, maar het ging niet per se goed. Ik maakte boeken die grote prijzen wonnen, maar ook duur waren om te maken en niet in grote stapels in de winkels lagen. Boekhandels wisten niet wat ze met de uitgaves aan moesten en kochten ze maar mondjesmaat in. Het bracht me op een tweesprong. Al mijn geld was geïnvesteerd, ik had schulden af te lossen, maar wilde ik hiermee stoppen? Ik wist het niet meer. Op aanraden van een bevriende muzikant ging ik naar een vakantiehuis en vroeg een aantal bevriende, creatieve denkers met me mee. Elk met een eigen specialisme: illustratie, vormgeving, verkoop, signaleren van trends. Samen hebben we kritisch gekeken naar wat goed ging en wat juist helemaal niet. En waar precies mijn kracht ligt. Na dat weekend is het idee van de Kakkerlakjes geboren. Kakkerlakjes zijn geïllustreerde verstuurboekjes. Duurzaam gedrukt – net als al mijn boeken overigens – en vol met verhalen, gedichten, liedteksten en recepten. "Doen we een kaartje of een Kakkerlakje?" Dat is mijn grootste wens, dat het een vanzelfsprekende keuze wordt voor mensen.'

De Kakkerlakjes hebben eigen thema's. 'Voor elke gemoedstoestand is een bijpassend verstuurboekje. In 2020 hebben veel mensen troostende titels verstuurd om de ander een hart onder de riem te steken, niet zo verwonderlijk.' Marije zoekt bij elk boekje een passend team van een schrijver en een illustrator. 'Ik vind het belangrijk dat de Kakkerlakjes werken als een soort platform voor jong schrijf- en illustratietalent. Naast bekende schrijvers en dichters vraag ik dus ook vaak onbekende makers. Bekend of nog niet ontdekt, iedereen krijgt hetzelfde bedrag.'

Het is alweer twee jaar geleden dat Marije de eerste uitgaves bij de boekhandels afleverde. 'Het was middenin de zomer en bloedheet. Ik reed in een camper naar de winkels om daar de molens te plaatsen. Die molens zijn op maat gemaakte kaartmolens. Overal werd ik met open armen ontvangen. Ik kreeg taart, thee, koffie en zelfs wijn. Ik kon op die manier het verhaal vertellen, een bijpassend t-shirt – ontworpen door iemand uit het Modekwartier – uitdelen, en de boekverkopers leren kennen.'

Waar komt de naam Kakkerlakjes vandaan? 'Ik heb best wat meegemaakt in mijn leven. Ik noem mezelf weleens onverwoestbaar, net als een kakkerlak dat is. Daarbij zag ik een haakje naar schrijvers, illustratoren en vormgevers die ook maar door blijven ploeteren in een maatschappij waar kunst, literatuur en cultuur steeds minder ruimte krijgen. Maar zet een mens alleen in een hutje, en hij of zij gaat iets maken. Met een nieuwe blik. Creativiteit blijft zich uiten. De naam Kakkerlakje is een ode aan de weerbaarheid van creativiteit.'

VOOR MIJ BETEKENT CREËREN
ALTIJD JE OGEN OPENHOUDEN,
KLEINE DETAILS OPMERKEN,
CULTUUR OPSNUIVEN.

Als je 24 uur per dag overstroomt van ideeën, kan ik me voorstellen dat je een uitlaatklep nodig hebt. Hoe zorgt Marije voor wat rust in haar hoofd? 'Door te gaan hardlopen en drie keer in de week te trainen op een bokszak. Op zondag ben ik meestal behoorlijk uitgeteld. Dan doe ik niets behalve het hok van de cavia verschonen of wat lezen of een podcast luisteren. Maar eerlijk gezegd, ook dan denk ik aan nieuwe dingen die ik wil maken.'

Marije geeft me het gevoel dat iedereen kan creëren. 'Voor mij betekent creëren altijd je ogen openhouden, kleine details opmerken, cultuur opsnuiven. Als je iets wilt maken is je beste excuus om veel boeken te lezen, theaters te bezoeken en muziek te beluisteren. Daar raak je niet alleen door geïnspireerd, het geeft je ook veel energie.'

'Boeken bieden troost', waren zo'n beetje de eerste woorden van Marije tijdens ons gesprek. Met de Kakkerlakjes geeft ze een stem aan woorden die je zelf niet kunt vinden om de liefde te bezingen, het verdriet te verzachten of het geluk te vieren. Bovendien brengen ze je op een toegankelijke manier in aanraking met literatuur.

Is de droom nu wel uitgekomen? 'Ik ben trots op wat ik heb bereikt. Een half jaar geleden ben ik met freelancen gestopt. Dat hoeft nu niet meer. Ik kom sowieso tijd te kort. Loopvis verstuurt bijvoorbeeld ook zeven keer per jaar *vissenpost* aan een groep abonneementhouders. In de *vissenpost* – telkens met een eigen thema – zitten boekjes, workshops, chocolade, van alles wat. En er blijven altijd ideeën en dromen. Zo wil ik in de toekomst graag naar een grotere locatie omdat ik workshops wil geven tijdens een meerdaags verblijf, net zoiets als een fijn schoolkamp. Met als eindresultaat een heus Kakkerlakje.'

Als Marije vertelt, zie ik nog steeds het kind dat door de boekwinkel in Lochem struint, op zoek naar de beste uitgave van Winnie de Poeh. 'Die boekwinkel, met rood tapijt op de vloer en gestapelde boeken onder de tafels, was van een bijzondere man. Deze man leefde boeken. Dat voelde je, dat straalde hij uit', vertelt Marije. Bijzonder, want hetzelfde zie ik in haar terug. Bovendien laat haar verhaal, waarin haar tomeloze energie de rode draad is, zien dat creativiteit inderdaad altijd een weg vindt. Ook als het even wat moeilijker gaat. Ik kijk uit naar het volgende hoofdstuk van haar leven.